

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Petri Danielis Huetii Demonstratio Evangelica

Huet, Pierre Daniel

Parisiis, 1679

III. Probari potest Religionis Christianae veritas eo genere demonstrationis,
quod non minus certum sit quam demonstrationes ipsae geometricae.

urn:nbn:de:hbz:466:1-16260

tantum Christiana Religione reliquas sectas corruiere, ut in iis convellendis nulla deinceps opera collocanda sit; brevissimam igitur hanc esse & simplicissimam veritatis aperiendæ viam, addebam etiam tutissimam; ut pote quæ constat hoc genere demonstrationis, quod non minus certum sit, quam demonstratio quævis geometrica. Miraris, inquam, confidentiam meam; & merito sane: novum quippe illud est & paradoxum, tam certo sciri posse res huiusmodi, opacas sponte sua & obscuras, quam quæ sciuntur κατ' ἑπιστημονικὸν λόγον. verum id tamen esse rebus addicam necessariis.

III. Scitum est Philosophorum omnium, talem esse demonstrationem, qualia sunt principia demonstrationis. Demonstrationem appello, quam Aristoteles ἀπόδειξις, ratiocinationem videlicet quæ veris & primis constat, vel iis quæ ex primis & veris quibusdam cognita sunt. Etsi non me fugit haudquaquam satis probari purioris Latinitatis studiosis, ut ἀπόδειξις hoc sensu demonstratio appelletur. Verum hac dictione, aliisque vulgò receptis abuti per Orbilios & Palamones nobis liceat, cum aliæ commodiore in præsentia non suppetiant. Cum igitur eadem sit vis demonstrationis, qualis est principiorum, non plus geometricis demonstrationibus adjungendum est fidei, quàm principii ipsi Geometricis adjungi solet; quibus si dubium inerit quippiam vel subobscurum, Geometriam universam pervadet labecula isthæc. Geometricorum autem ipsorum principiorum fides omnis à nativâ ipsorum evidentia & claritate pendet, qua collustrata mens nostra facillimè iis acquiescit. Fidei itaque & exploratæ cognitionis, tam principiorum istorum, quàm reliquorum omnium, fons & origo, κερτήριον & norma, si qua est, perspicuitas profecto ea est, qua animis nostris veritas illorum nota sponte sua & aperta est: quæ si in Theoreticis posita sunt, Principia; si in moralibus, Dictata naturæ appellantur. Quæ plurimum ergò demerentur fidem, majiorque omnium admittuntur consensu, clariora ea esse & certiora fatendum est. Adeo ut quod de probabilibus dixit Aristoteles, de veris merito dici possit; vera nempe esse τὰ δοκούντα πάντων, ἢ τῶν ἀδύνατον, ἢ τῶν ἀποφαι. & τῶν ἀδύνατον, ἢ τῶν ἀδύνατον, ἢ τῶν ἀδύνατον. Quæ videntur omnibus, vel plerisque, vel sapientibus: atque iis, vel omnibus, vel plerisque, vel maximè notis & claris. Nam cum ait vera esse, τὰ δὲ ἀντιὸν ἔχοντα τῶν πάντων. Quæ habent fidem à seipsis; nempe apud homines fidem habere vult. Quæ igitur apud plures homines habebunt fidem, veriora esse necesse est. Itaque Sallustius Philosophus, cum Axiomata, sive Notiones communes definire vellet, eas esse dixit, quas omnes homines veras esse faterentur. Nec aliud sanè nomen ipsum indicat. Atqui theses quædam morales & practicæ, sive positiones, sive principia appellare mavis, vel experientia, vel historica fide nixæ, plures assentientes habent, pauciores repugnant, quam principia geometrica. Rem exemplis illustrabimus. Constantinopolim primariam Turcici imperii urbem, esse ad Bosphorum Thracium sitam, pro certo & comperto habemus, quam neque ego vidi, neque fortasse tu. Augustum olim Romæ imperium tenuisse in confesso est apud omnes, quem hominum qui vivunt nullus vidit omnino, & ex libris tantum ac fama novimus. Digitum adnotum igni adustum iri, nemo homo est tam stipes aut bardus, nemo tam opiniosus & pertinax, qui non fateri malit, quam experiri. Quis futurum dubitat, ut ver hyemem excipiat, æstatem autumnus consequatur? Quis adeò refractarius & pugnax in disputando, quæ gens est adeo barbara, quæ Solem occasurum, quæ se aliquando morituram non agnoscat? Nemo se cogitare, se esse, se hominem esse, se ex muliere, se ex hac muliere natum esse, se corpore præditum esse, se capite, pedibus, manibusque instructum negare ausit. Atque hæc quidem ita credimus, ut pro eorum veritate fortunas omnes velimus, vitamque adeò ipsam pacisci, & ex eorum explorata noticia res nostras componamus. Geometrica verò principia pro veris habent acuti tantum quidam & subtiles viri; reliquorum hominum magna pars ne capit quidem; nonnulli etiam præfractæ negant. Cum Augustinus olim inter Philosophorum, Christianorumque dogmata incertus diu multumque fluctuasset, tandem ad Scripturæ sacræ veritatem amplectendam hac præcipue ratione adductus est, quod sibi videretur ineptum tam multa credere, quæ neque vidisset, neque cum gererentur affuisset, velut in gentium historia, in locorum & urbium descriptionibus; fidem habere medicis, amicis, aliisque multis, sine quorum ope vita haudquaquam vitalis esse potest; pro certo denique habere se his ortum esse parentibus, quod aliis duntaxat renuntiantibus cognovisset, Libris vero sacris derogare fidem, quorum auctoritatem omnes fere gentes susciperent. Rusticum consule de vicibus temporum, de Solis ortu & occasu, sine ulla dubitatione respondebit, nec à dictis facta abluent; arabit, feret, metet, reliqua, prout postulabit tempestas, administrabit; quære utrum duæ rectæ lineæ spatium comprehendant, necne; quære, si in duas rectas lineas altera recta incidens internos angulos, & ad easdem partes sitos, minores faciat duobus rectis,

Probari potest Religio-
nis Christiana
na veritas eo
genere de-
monstratio-
nis, quod non
minus certum
sit, quam de-
monstratio-
nes ipse geo-
metrica.

Aristot. Topic.
lib. 1. cap. 1.

Aristot. Topic.
lib. 1. cap. 1.

Sallust. de
Dio & mundo
cap. 1.

August. Con-
fess. lib. 6. c. 4.

utrum dñe illæ rectæ in infinitum productæ ex ea parte concurrent, in qua sui sunt anguli minores duobus rectis, hæsitabit scilicet, titubabit. Principia geometrica Academici repudiant, repudiant & Sceptici, multaque iis confutandis subtiliter & erudite differunt: dictatis tamen naturæ, & præceptis moralibus, quæque sunt ad vitæ usus opportuna, obsequendum esse censent. Democritus adversus demonstrationes acriter decertavit, usque Canones suos opposuit. Plurima adversus easdem collegit Sextus Empiricus. Ratiocinandi artem Epicurus aspernabatur: Geometriam vero, & reliquas artes Mathematicas, ut pote à falsis initiis profectas, veras esse non posse dicebat; idemque ex mente Epicuri pronuntiat L. Torquatus apud Ciceronem. Alia via adversus Geometriam grassabatur Zeno Epicureus, imperfecta ejus esse docens initia, unde nihil effici posset, nisi alia quædam adjicerentur, quæ in iis prætermissa sunt: quam ejus sententiam toto libro confutare conatus est Posidonius. Quamquam & alii prodierunt subinde, à quibus querela eadem instaurata est. Quin etiam à Mathematicis nonnullis in controversiam vocata sunt Geometriæ principia, ut ostendam deinde: eaque nuperrime oppugnavit acriter Hobbefius Anglus. Qui fidem principis moralibus à me propositis, eorumve similibus detraheret, adhuc repertus est nemo. Utra ergo certiora dicenda sunt? moralia certe; siquidem æqua est eorum disceptatrix & judex humana ratio, cujus nutus & decreta, non ex ingeniosorum aliquorum effatis, sed ex univerforum hominum, cum acutiorum, tum tardiorum consensu existimantur. Ut quod Josephus de Historia, nobis de Principiis illis fari liceat: *ἡ μὲν γὰρ ἀληθεύς ἐστὶν ἡμῶν ἱστορία, ἡ δὲ τῶν ἀποδῶν ἀσπίς τὰ τὰ καὶ λέγονται καὶ γράφονται. Indicium enim est vera historia, si de rebus iisdem omnes eadem & dicant, & scribant.* Elegantius etiam Cicero: *Omnium consensus, nature vox est. Quod si igitur æque explorata est moralium quorundam principiorum veritas, ac geometricorum, demonstrationes itidem morales, quæ ab his capitibus fluunt, haud minus certæ erunt, ac demonstrationes geometricæ. Atqui Religionis Christianæ veritatem demonstrari posse aio ex iis principis moralibus, quibus fidem experientia magistra conciliat, quæque nemine adhuc tradicente, & tritissimo ac pervulgatissimo omnium usu & consensu recepta sunt. Quidni vero, cum & virtutem ipsam per principia, per postulata, inquam, & hypotheses perinde tradi posse probaverit Plato in Menone, ut Geometria tradi solet? cum de Officiis Marco filio præcepta tradens Cicero, quo facilius quæ posuerat explicaret, Geometricarum morem sequi se velle dixerit, quædam ut sibi concederentur postulando? Quæ cum dixissem, tum illud quod è vaticiniis ducitur argumentum, in eam digessi formam, quæ esset *Ἐπιπέδου καὶ Ἐπιπέδου*, sicque ejus explicata est à me ratio, ut multum de sua pertinacia adversarius meus remittere videretur.*

Cic. 1. de fin.

Joseph. lib. 1. contr. Apion.

Cicer. lib. 1. Tuicul.

Cicer. lib. 3. De officiis.

Ad faciendam fidem inanis est, sine gratia Dei, omnis argumentatio.

Ebr. 11. 6.

Plat. lib. 7. De legibus.

IV. Hoc qualecumque est, tibi, Serenissime DELPHINE, fufe exposui hoc Libro, multaque præterea per otium meditata & collecta adjeci. Argumentum ipsum quidem vetus est, at argumentatio nova. Quotusquisque enim est, qui Christi fidem propugnans, Prophetarum oracula non allegat? Et merito quidem eorum obducitur auctoritas: hoc est enim adversus impiorum assultus tutissimum perfugium, & velut ancora sacra. Quamvis autem nostræ Religionis elucescat inde manifeste veritas, nullæ tamen ad capeßendam fidem sufficiunt argumentationes, nisi accedat gratia Christi, cujus solius ope fidem eam consequimur, sine qua, juxta Pauli decretum, placere Deo non possumus. Merum quippe ea Dei donum est, non rationis nostræ factus. Duplex est siquidem via, per quam in animos nostros illabitur cognitio rerum; alia sensuum ac rationis, alia fidei: obscura illa, anceps & fallax, ad veri notitiam malefida & intuta, infinitis obseptis Philosophorum tricis & quæstionibus; clara hæc, aperta, & constans, præluens animo, ejusque ancipites motus, & fluctuationes admissis cælesti lumine componens. Plane corneam hanc portam dicas, Poëtarum carminibus celebrem; eburneam alteram. Cui fidem largitus est Deus, probationes non requirit: qui fide caret, nulla illi sufficit demonstratio. Neque vero ita ex ratione pendet Græcica Philosophia, ut non fidei etiam alicujus necessitatem agnoscat: cum enim in rebus sacris promptum à Deo postulemus ad ejus dictata, nutusque, animi obsequium, parem in rebus civilibus Plato docilitatem desideravit; unamque hanc ex præstantissimis legem esse censuit, quæ vetat ne juvenum quisquam in leges inquirere audeat, & quenam bene constituta sint, quenam secus, definire; at unumquemque jubet eas sic tanquam à Diis profectas admittere. Nec aliter erga res divinas animatos esse vult; verum quæcumque super iis, etiam sine probabilibus vel necessariis argumentis credenda proponuntur, ea pronis accipi auribus & animis præcipit. Cum ergo salutem nostram Deus gratiæ suæ donum esse velit, & fidei nostræ fructum; idcirco non perspicias & certæ, sed cæcæ & hebetis rationis nobis concessit usum, ne manifestam sacrorum mysteriorum notitiam ratione adepti, fidem aspernaremur. At-